

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.— Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane po-
litna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 1.

Sreda, 4. januarja 1933.

Leto VIII.

Dr. Soukup o splošni krizi.

Predsednik čehoslovaškega se-
nata soc. dem. dr. Soukup je imel ob
zaključku seje senata dne 28. decem-
bra 1932 nagovor, v katerem je go-
voril o parlamentarnem delu zborni-
ce in senata.

Zaključil je svoj govor tako-le:

»Nahajamo se še pred vrsto tež-
kih let, ko pojde za to, da preskrbimo
delo in sprejmemo v varstvo vse, ka-
terim grozi, da pridejo pod kolesa te
gospodarske krize. V bojih srednje
Evrope stoji naša republikanska in
demokratska država trdno in parla-
ment se je odločil k odločilnemu
dejanju, da je uravnovešil proračun.
Naša vlada je garancija, da bo vse iz-
vedla, kar zahtevajo kategorično dr-
žavni interesi. Borimo se za ohrani-
tev naše valute in moramo v tem boju
zmagati. Borimo se tudi za to, da se
javna bremena pravično in propor-
cionalno razdele in borimo se za de-
lo in kruh za vse plasti našega prebi-
valstva. Nahajamo se v boju za demo-
kracijo in vse principe parlamentarne
ljudske vlade. To je nov boj za našo
republikansko samostojnost in v tem
boju hočemo vztrajati.«

V čehoslovaški vladi so štirje so-
cialnodemokratski ministri. Čehoslo-
vaška ima najboljše socialno skrb-
stvo, zlasti pa je pomembno dejstvo,
da je prav čehoslovaška socialna de-
mokracija že ponovno preprečila dik-
taturu meščanskih strank na Čeho-
slovaškem, ker je stala strogo na sta-
lišču parlamentarne demokracije.

Svobodne strokovne organizacije in nemška vlada.

S. Leipart o nemški vladi.

Predsednik nemških svobodnih
strokovnih organizacij s. Leipart je
poslal ob novem letu zaupnikom in
članom okrožnic, v kateri pojasnju-
je razmerje strokovnih organizacij do
vlade. V njej pravi med drugim:

»Schleicherjeva vlada je obljubila,
da izpolni del naših zahtev. Socializ-
ma pa ta vlada ne bo uresničila. Ona
hoče nasprotno, enako kakor Pape-
nova vlada, utrditi kapitalistično go-
spodarstvo. Toda, ali smemo v tej si-
tuaciji poziv vlade, da sodelujemo pri
preskrbovanju dela, odkloniti? Če kot
poklicno zastopstvo delavstva pri iz-
vajanju preskrbe dela sodelujemo, ne
pustimo s tem od naših zadnjih cil-
jev niti pičice. Odgovornost delav-
stvu je pa tako velika, da ne moremo
odklanjati razpravljanja o tem, če nas
povabi kdo, ki nam po svoji preteklo-
sti ni prijeten.«

Meščansko časopisje hoče to iz-
javo izrabljati proti socialni demo-
kraciji, ki mora dosledno iz politič-
nih razlogov ostati v opoziciji. Tudi
Leipart pove izrečno, da hoče Schlei-
cher utrditi kapitalistično gospodar-
stvo. To je njegov politični cilj. Pre-
skrba dela, socialna skrb je tudi lahko
politična gesta, toda v teh dveh vpra-
šanjih, ki sta izključno gospodarski
zahtevi, gre za nezaposlene in gladne.

Zapore in konfinacije na Lipar-
skih otokih Italija opusti. Dne 10. t.
m. opusti Italija zapore in interna-
cije na nezdruženih Liparskih otokih.
Vzrok temu »veledušnemu« činu je
zunanje-politične npravi, ker je te
otoke smatralo zunanje časopisje za
morišče političnih kaznjencev in
preganjancev. Sloves Italije je za-
raditega jako trpel.

Ne le tolažba, dejanja so potrebna!

Za nezaposlene, gladne in brez
strehe, so zimski meseci nedvomno
najhujši udarec. Glad je hud, gladni
otroci mrjo; vseh ne reši tudi ne ve-
liko usmiljenje, ker nikdar ne more
nadomestiti vsega, kar človek potre-
buje za ohranitev svojih duhovnih in
fizičnih sil. Nemogoče je to. Toda po-
leg skromne pomoči, ki se nudi v
precejšnji meri izobčenim iz gospo-
darskega procesa, so pa prinesli me-
ščanski listi lepe članke in izjave, da
se nahajamo na višku krize ter da
kažejo vsa znamenja o bližnji »bolj-
ši« konjunkturi v gospodarstvu.

Resnica je, da mora biti demon-
taže delavstva enkrat konec, da mo-
ra špekulantski kapitalizem, če noče
izzivati do skrajnosti, utreti nova po-
ta, banke opustiti odiranje z obrest-
mi. Vse to je resnica.

Ni pa resnica, da bo prenehala
po zimskih mesecih nezaposlenost,
ker je tako ogromno število delavcev
nezaposlenih, da jih tudi ob najživah-
nejšem gospodarstvu ne bi bilo mogo-
če vseh zaposliti. Delavci niso neza-
posleni samo zaradi krize v gospo-
darstvu, to je, nadprodukcije blaga in
padca konzuma, ampak predvsem
zaradi industrijalizacije, strojev in
tehnizacije. Ta »bene« v produkciji
ostane tudi ob »oživotvoritvi« gospo-
darstva in zaraditega mora logično

ostati mnogo delavstva in velika ve-
čina naraščaja brez dela.

Teh dejstev pač ne more tajiti nih-
če. Ne gospodarji, ne filozofi. Zato je
potrebno, da ne mislimo na preskrbo
siromakov samo v zimi, ampak tudi
pozneje, poleti, ker s travo in zelišči
vendar ne morejo biti zadovoljni, ne,
živeti ne morejo, ker niti do trave in
listja nimajo pravice.

Kaj naj storimo, če hočemo storiti
svojo dolžnost?

**Predvsem je treba skrajšati delov-
ni čas za dve uri in dati delavcu eks-
istenčni minimum. Dalje je potrebno
uvesti zavarovanje delavcev za neza-
poslenost, zadostno za bolezen in ne-
zgodo ter za starost in onemoglost.**

To so glavne in aktualne zahteve.
Akcija — usmiljenja — tri zimske
mesece ni zadosti. Že sedaj se je tre-
ba pripraviti na učinkovitejša dela,
sedaj, ko vidimo grozno bedo in ko
lahko razmislimo o problemu, kako se
more in logično mora razvijati.

Niso to nove zahteve. Splošno
znane so; smatrali bomo pa, da se
problem resno uvažuje šele tedaj, če
se pravočasno pripravijo in izvedejo
potrebni ukrepi v svrhu odprave ne-
znosnih socialnih razmer.

To bodi opomin delavstvu in vsem
onim, ki se bavijo s temi vprašanji.
Delavstvo bo pa sodilo po dejanjih,
ne po besedah!

Francoski proračun.

Za proračun 367, proti 200 glasov.

Francoski proračun je pasiven za
pet milijard. Zaraditega se vodi v
zbornici ljuta borba. Na seji zborni-
ce dne 27. decembra je bil sprejet
proračun le za januar 1933. Za pra-
račun so glasovali tudi socialisti,
kar se je zgodilo prvič v zgodovini
francoskega socialističnega gibanja.
Glasovanje za mesečni proračun se
mora smatrati bolj kot politični do-
godek, kakor dejanska podpora vla-

de, ker bi v slučaju, da propade se-
danja meščanska vlada, triumfirala
nacionalistična reakcija. Z glasova-
njem ni še rešen problem proraču-
na, pač pa je dana možnost, da se
levičarski režim utrdi ter upošteva
socialistične zahteve, če hoče ostati
še na krmilu države. Levičarska vla-
da je naprednejša, kakor bi bila
vsaka druga meščanska vlada.

Mednarodni proble- mi v novem letu.

Čehoslovaški zunanji minister je
izjavil uredniku lista »Lidove Novy-
ni«, da noče sicer prerokovati, ven-
dar pa morajo biti rešeni v tem letu
vsi važnejši mednarodni problemi, to
je, glede svobodne trgovine, glede
vojnih dolgov, razorožitve, pomirje-
valne mednarodne politike itd. —
Da, treba bi bilo, toda, to je danes
naloga diplomatov, ki so preveč pod
vplivom — tajnih sil.

Strasser — podkancler in predsednik pruske vlade?

Nagrada za nezvestobo.

Dr. Strasser se, je pošteno skre-
gal s Hitlerjem. Obenem se pa pogaja
s kanclerjem Schleicherjem. Kancler
bi silno rad pridobil nacionalne socia-
liste ali fašiste in če pridobi vsaj
Strasserja, bo del stranke vsekakor
podpiral vlado. Strasser naj bi bil
imenovan za podkanclerja in obenem
za komisarijalnega predsednika pru-
ske vlade, če bi ga pruski parlament
ne izvolil. To bi pomenilo definitivni
razkol v nemški nacionalni socia-
listični stranki, ki se nahaja v težkih
gospodarskih razmerah zaradi 15 mi-
lijonov mark volilnih dolgov.

Francija izganja tuje delavce.

50.000 poljskih delavcev mora zapu-
stiti Francijo.

Predstavnik francoskega ministr-
stva dela je nedavno sporočil delega-
ciji delavskih organizacij, da bo v te-
ku te zime moralo zapustiti Francijo
50.000 Poljakov, ki so tam zaposleni
kot delavci. Izgon se izvrši na podlagi
naredbe, ki prepoveduje zaposlitev
tujcev.

Lausannski protokol veljaven.

Avstrija dobila posojilo.

Lausannski protokol so verifici-
rale vse prizadete države. Avstrija
14. decembra, zadnje dni so pa storile
to tudi Velika Britanija, Italija in
Francija. Ratifikacije je bilo predlo-
žiti najkasneje do 31. decembra m. l.
S tem je dogovor stopil v veljavo in
bo Avstrija dobila posojilo, če pote-
ko pogajanja ugodno.

»Voditeljem« razbijajo okna. V
Halle v Nemčiji je nacionalno socia-
listična mladina trem svojim »vodi-
teljem« ponoči razbila okna. »Vodi-
telji« so zadevo takoj naznanili — po-
liciji, ki bo nezadovoljneže z »vodi-
telji« kaznovala.

Gospodarski in pre- hranjevalni problemi v Rusiji.

(Po članku »Stalin in kmeti« v dunaj-
ski »Arbeiter-Zeitung«.)

V najnovšem času se množe
vznemirljive vesti, ki prihajajo iz Ru-
sije v Evropo. Preskrba ruskih mest
z živili se je znatno poslabšala. Ži-
vilka nakazila, ki jih daje država de-
lavcem in nameščencem, so postala
povsem premajhna. V svobodni trgo-
vini pa, na katero so ljudje bolj in
bolj navezani, čim manjši so nakazila
oficielne preskrbe, naraščajo visoke
cene silno naglo. Dolge vrste kupo-
valcev se nastavljajo pred vsemi trgo-
vinami, da si kupijo vsaj nekoliko naj-
nужnejših potrebščin v svobodni trgo-
vini po visokih cenah. V posameznih
oddaljenejših ozemljih sovjetske uni-
je se povrača zopet pravcati glad.

Kapitalističnemu svetu v Evropi
so te vesti jako všeč. Čim hujša je kri-
za, čim grozovitejša beda množic v
kapitalističnih deželah, tem ljubše jim
je, če morejo stradajočim ljudskim
množicam reči: »Tam, kjer nobeni ka-
pitalisti ne vodijo več gospodarstva,
se le tudi ne godi dobro.« In po vseh
glavnih mestih razpršena protirevolu-
cionarna emigracija pričinja zopet
upati, da bo sovjetski režim končno
le propadel zaradi nepremagljivih go-
spodarskih težkoč.

V resnici se ne da tajiti, da je raz-
voj sovjetskega gospodarstva v Ru-
siji, ki je v prvi gospodarski petletnici
napredoval od uspeha do uspeha, do-
živel v zadnjih letih občutno reakci-
jo. Razvoj ruske industrije gre sicer
svojo pot v grandioznem tempu. V mi-
nulem letu so bile ustanovljene veli-
kanske industrije, kakor jeklarne v
Magnitogorsku in Kusnecku, dalje
velikanske elektrarne ob Dnjepru. V
bodočih tednih bodo zopet otvorjena
(so že) ogromna industrijska podjetja,
od katerih bo vsako zaposlovalo de-
setstisoče delavcev, kakor tovarna za
stroje ob Uralu, tovarna lokomotiv v
Lužansku, tovarna turbin v Harkovu,
tovarna za orodje v Moskvi. V kme-
tištvu nasprotno se pa kupičijo tež-
koče. Nabava žita, krompirja in slad-
korne pese pa je znatno zaostala za
nadami gospodarskega načrta. Sicer
so nekateri deli sovjetske Rusije, ka-
kor tatarska republika, Usbekistan
in Čuvašija načrtu popolnoma zadost-
stile. Toda v drugih velikih ozemljih
pa ni bilo mogoče pobrati predpisa-
ne količine žetve. V oktobru, ki je
žetveni mesec, je dobavila Ukrajina
24.8% predpisane količine žita dr-
žavi, severni Kavkaz le 24.9%, dole-
nja Volga le 43.6% — prav to so pa
ozemlja, ki so najvažnejša za preskr-
bo severnih krajev z žitom, kjer ga
primanjkuje. In dasi so zamudna
ozemlja v novembru dobivala še mno-
go žita, je za načrtom zaostala in pre-
poznata dobava jako poslabšala preskr-
bo mest z živili.

Sovjetska vlada je napravila več
energičnih ukrepov, da izboljša doba-
vo žita. Predpisala je posameznim
velekmetom, ki niso pristopili h ko-
lektivnemu gospodarstvu, znatno večji
davek, da jih s tem prisili, da prodajo
svoje žito in morejo plačati davke z
izkupčkom. Kolektivnim gospodar-
stvom pa, ki so načrt izpolnila, pa je
bilo dovoljeno, da prebitke svojih pol-
jskih pridelkov prodajajo v svobodni
trgovini po višjih cenah, dočim onim,
ki niso oddali državi po načrtu pred-
pisane pridelke, te ugodnosti ne do-
be. Kmetiški člani kolektivnih gospo-
darstev, ki žito skrivajo, da ga jim ni
treba oddati državi, se smatrajo kot

tatovi javne lastnine in se najstrožje kaznujejo, eventualno tudi s smrtjo.

Na drugi strani se mestna prekrbna organizacija izpremeni. Konzumna društva, ki so doslej preskrbovala delavstvo velikih industrijskih podjetij z življenjskimi potrebščinami, se razpuste in preskrbo z življenjskimi potrebščinami delavcev in njih rodbin prevzamejo obratna vodstva industrije. Ta ukrep je bil napravljen tudi iz disciplinskih razlogov. Milijoni kmetijskih sinov, ki so v zadnjih letih prišli v industrijo, se le polagoma priučijo industrijski delovni disciplini. Obratne uprave vodijo težak boj proti preveliki fluktuaciji (menjavanju) delavstva in proti prav pogostemu izostajanju od dela napol kmetijskih industrijskih delavcev. Sovjetska vlada hoče ta boj podpreti s tem, da nalaga obratnim vodstvom preskrbo delavcev z življenjskimi potrebščinami. Po najnovejših določbah je vsakega delavca, ki izostane le en dan od dela, če se zadostno ne opraviči, takoj odpustiti; in čim je delavec odpuščan, mu obratno vodstvo ne sme več izdajati, kakor tudi ne rodbini, živiliških nakaznic, tako, da si more potem nabaviti potrebna živila le na svobodnem trgu po visokih cenah. Razen tega pa misli ukrep tudi na to, da živilska nakazila izdajajo po storitvi dela; na ta način more obratno vodstvo z ozirom na majhno produktivnost in intenzivnost dela novih kmetijskih delavcev v industriji, urediti te dajatve primerno. Toda glavni namen zveze preskrbe z živili z obratom je drugačen. Ne zaupa se več zmožnosti velikega birokratičnega aparata v svrhu zbiranja in delitve preskrbnih potrebščin in se hoče preskrbovalno organizacijo decentralizirati. Veleobratni naj preskrbo z živili svojega delavstva izboljšajo deloma s tem, da goje sami v zvezi z obratom zelenjavo, kokoši in kunce, deloma s tem, da pošiljajo po deželi nakupovalce, ki kupujejo neposredno pri kolektivnih gospodarstvih živila — sistem, ki utegne vsekakor s konkurenco različnih obratov v pridobivanju živil, še bolj pognati cene v svobodni trgovini kvišku ter preskrbo ostalih delavcev in nameščencev, ki niso zaposleni v novih industrijskih velikanih, še prav posebno poslabšati.

Rusija dobavlja Angliji les. — Dosedaj je dobavljala Angliji les le Kanada (angleški dominijon). V zmislu sklenjene trgovinske pogodbe med Anglijo in Rusijo, je pa angleška industrija naročila v Rusiji za okoli devet milijard lesa. To je Kanadčane silno presenetilo in razburilo ter utegne spraviti v nevarnost ottavsko dogovore, ki so jih sklenili angleški dominijoni in Anglija med seboj, ali pa preklic z Rusijo sklenjene trgovinske pogodbe.

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe.

Mornar se ni dal dolgo prositi. Takoj je bil na mestu. »Kam naj zmerjam?« je vprašal. »V katero odprtino?«

Pokazali smo mu, kajpada. Komaj je mornar začel, komaj je končal, že se je zgrabil vesplošno ugledni Konstantin Ivanič za glavo in rekel:

»No, ta se je pa temeljito izpraznil. Celotni Amerikanci se bodo čudili!«

Resnično: aparat je z vsemi podrobnostmi in natanko vse registriral.

Sedaj se ni dalo nikogar več zadrževati. Vsi so se drenjali k lijaku in zmerjali, kar je kdo mogel, in v vseh različnih narečjih. Po vsem tem smo poskušali z vsem mogočim posnemanjem. Ploskali smo, plesali goppak, mlaskali z jezikom — stroj je nemoteno funkcioniral.

Tako smo bili vsi prepričani, kako velika in genijalna je iznajdba.

Škoda, da je ta stroj bil tako nežen in ni prenesel ostrih sunkov. Zakaj, ko je na primer vesplošno ugledni Konstantin Ivanič ustrelil iz svojega revolverja in niti ne v lijak, nego, razumljivo, v zrak, da bi za prihodnje generacije ovekovečil na valjarju zvok ostrega strela — kaj se je zgodilo? — stroj je onemel.

Nova bolgarska vlada.

Mušan — zopet predsednik. Nerešena kriza.

Po odstopu bolgarske vlade je dobil mandat za sestavo nove vlade zopet Mušanov. Nacionalni liberalci kakor zemljoradniki so zahtevali važnejša gospodarska ministrstva. Liberalci so odklonili ministrstvu pravde in prosvete, isto so storili tudi zemljoradniki. Po dolgotrajnih pogajanjih so zemljoradniki popustili, ker niso bili edini, liberalci pa ne. Končno je Mušanov v soboto 31. m. m. sprejel pogoje in je dobil zemljoradnik Gičev ministrstvo trgovine, Muravjev pa finance. Dve ministrstvu pa Mušanov ni oddal, ker upa pridobiti liberalce za vstop v vlado.

V novi vladi so trije demokrati, 3 agrarci in en radikalec.

V vladi so potemtakem: minister predsednik in za zunanje stvari Mušanov (demokrat), notranji Girginov

(demokrat), finančni Števanov (demokrat), trgovinski Gičev (zemljoradnik), poljedelski Muravjev (zemljorad.), za gradbe Timov (zemljorad.), prometni Kosturkov (radikalec), in vojni general Kisov.

Začasno nezasedeni ministrstvu bosta vodila Mušanov in Gičev (to je ministrstvu pravde in prosvete). Nova vlada je ostala še vedno vlada takozvanega narodnega bloka, ki ima iste slabosti, kakor že več let vse dosedanje bolgarske vlade, le da so narodni liberalci stopili do nadaljnjega v opozicijo. Vlada nima sicer večine, vendar je demokratska skupina Ljapčeva obljubila, da bi eventualno podpirala novo vlado pri sklepanju o proračunu. Po sprejetju proračuna bo vlada, če bo trajala do takrat, morala razpisati nove volitve najkasneje meseca aprila.

Nemška socialna demokracija v strogi opoziciji.

V ponedeljek je objavil s. Breitscheid članek v francoskem listu »Populaire«, v katerem pojasnjuje stališče soc. dem. stranke do Schleicherjeve vlade.

Trpki boj proti Papenovi vladi je skoraj zbujal v inozemstvu domnevo, da bo stranka zadovoljnejša s Schleicherjevo vlado. V resnici pa je nemška soc. demokracija v najstrožji opoziciji, čeprav se nova vlada v marsičem razlikuje od Papenove vlade.

Nova vlada je bolj spretna, ima več razumevanja za aktualna vprašanja. Ve, da ima pred seboj velike težave, ki jih je treba obiti in odpraviti. Če je Schleicher sedaj opustil načrt o izpremembi ustave, ne pomeni to, da je postal prepričan demokrat, marveč le, da ve, da bi utegnil sedanje težave s tem še povečati.

Priimka »socialni general«, kakor ga imenujejo meščanske stranke, ne zasluži. General Schleicher pač ni človek, kakršen je bil bivši kancler Papen. Spada pa vendar v njegovo vrsto.

Če Schleicher prevzame gospodarski program svojega prednika, ni še s tem opustil njegove kapitalistične rešitve. General Schleicher podpre od socialnih demokratov ne more pričakovati. Če hoče upostaviti parlamentarizem, se bo moral obrniti na nacionalne socialiste.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu.

Trogiške leve so poškodovale nacionalisti ter se sami prijavili policiji. Izjavili so, da so to storili v protest proti italijanskim demonstracijam za »neodrešeno« Dalmacijo, ki je čisto hrvaška. Policija je poškodovance levov kaznovala. Navdušili so se za ta čin pri družabni zabavi. Iz tega je razvidna vsa smešnost predvsem italijanskega kričanja.

O jugoslovanskem sokolstvu poročča »Prager Presse«. Navaja, da ima jugoslovanski »Sokol« 246.000 članov in 139 lastnih telovadnic. 39 novih telovadnic se gradi.

Koliko sme odtegniti delodajalec delavcu za delavsko zavarovanje? Delodajalci se opozarjajo, da znaša pri 7% bolniškem in 7% nezgodnem prispevku odtegljaj po mezdah razredih od 1. januarja 1933 na dan, kakor sledi: v meznem razredu: I. Din 0.23, II. Din 0.33, III. Din 0.39, IV. Din 0.48, V. Din 0.57, VI. Din 0.69, VII. Din 0.82, VIII. Din 0.98, IX. Din 1.18, X. Din 1.39, XI. Din 1.64, XII. 1.97. Ravnateljstvo SUZOR-ja je sklenilo, da poviša za ljubljanski okrožni urad bolniške prispevke od 6.5% na 7%, nezgodne prispevke pa od 6% na 7%. — OUZD v Ljubljani.

Bela kuga. Belo kugo imenuje »Slovenec« preprečevanje porodov. Skril se je za novoletne nagrade, ki jih je baje dalo neko podjetje samo onim, ki imajo mnogo otrok. Nismo sovražniki otrok, ker so otroci naravni podrodek, smo pa sovražniki, če za te otroke družba ne skrbi, marveč pušča, da v bedi po silnem trpljenju umirajo. Podjetje se baha z obdarovanjem rodbinskih očetov. In če ima kdo sedem ali devet otrok, pa ni do-

Vsaj enega novega naročnika

bom pridobil vsak teden za

„Delavsko Politiko“

To mora biti trden sklep vsakega zaupnika, vsakega zavodnega proletarca v letu 1933.

Sodrug! Ako boš to izoršil, uspehi ne bodo izostali!

Gandhi ne bo izpuščen na svobodo. Angleške oblasti v Indiji objavljajo, da Gandhija ne nameravajo izpustiti iz ječe. Vesti, ki so se o tej zadevi širile, niso resnične.

bil niti za eno obleko, kaj to pomeni! Baharije pač ne zasluži. Nedvomno je pa stvar taka-le: Ta baharija naj zakrije dejstvo, da drugo delavstvo ni dobilo »nagrada«. To je torej navaden »kšeft«.

Prihodnja številka našega lista izide radi praznika že v četrtek, dne 5. t. m.

Nov napad v Sofiji. V noči od 1. do 2. januarja so neznani ljudje napadli Ilijo Gučeva, voditelja Mihajlove skupine makedonstvujočih. Napad se je izvršil v najživahnejšem delu mesta. Kam so ga odvedli, ni znano; tudi se le domneva, da so se masevali nad njim Protogerovci.

Rothermere — madžarski kralj. Smešno. Ali kljub temu je baje resnica, da je starosta madžarskih časnikarjev, Rakocsi, ki je pred tremi leti umrl, bil leta 1929 na Angleškem ter vprašal »časopisnega kralja« Rothermereja, če bi prevzel ogrsko krono. Rothermere mu je izjavil, da sprejme, če ga »narod« izvoli. Rakocsi je pa vprašal za svet tudi Mussolinija, ki mu je potrdil, da mu je Rothermere prav simpatičen mož. Rakocsi je govoril končno še z Gömbösom, ki je sedaj predsednik ogrske vlade. Ta je pa rekel, da naj bo tisti ogrski kralj, ki prinese revizijo mirovnihih pogodb. Rothermere pa se zanjo zavzema. Rakocsi je tajnik izda o tej snovi knjigo.

Plinska eksplozija v rudniku. V rudniku Nagymanyok na Ogrskem se je zgodila velika nesreča. Užgali so se na še nepojasnen način jamski plini in povzročili veliko eksplozijo. 13 rudarjev je bilo ubitih, večje število ranjenih.

stroj, dragi moj, sem obtipal vsak kotiček... Ali tu? Mogoče se propeler ne bo hotel vrteti? Kaj?

»Oprostite,« je tulil specialist, »državna tovarna ga bo naredila! Državna tovarna!... Državna —!«

»Državna —!« je ironiziral Teterkin. »Kaj pa je pri tem takega, če je državna tovarna? Dasi ne tičim v kaki balonski koči, poznam to, dragi moj, sem stara lisica. Mnogo tovarn je, ki vzamejo denar in potem išči!... Ne mahajte vendar s svojimi rokami tako pred nosom. Dal bom. Ni mi žal denarja... Iz principa govorim... In plačati? Prosim! Lahko plačam tudi za Mihrjutina. Je sedaj na dopustu... Prosim.«

Teterkin je odprl denarnico, odštel glasom kurza zlat rubelj za se in pet in dvajset kopjejk za Mihrjutina, podpisal, preštel še enkrat denar in ga dal specialistu.

»Vzemite... Ali pod pogojem, dragi moj: sam bom pregledal tovarno. Če obišče gospod hlapce, tudi hlapci niso slabši od gospoda.«

Še dolgo je mrmral Teterkin v brado, preden se je zopet lotil dela. Ali delati ni mogel, preveč je bil razburjen.

Dva meseca ni mogel nič delati. Kakor senca je hodil za specialistom, pazil na njega, se zanimal, kako uspeva nabiralna akcija, koliko je kdo dal in kje bodo delali aeroplan.

Ko je bil denar zbran in aeroplan naročen, je šel knjigovodja Teterkin z mračnim nasmehom na ustnicah v tovarno.

(Dalje prihodnjik.)

In zato se je naravno slava te ameriške iznajdbe in špekulacije nekoliko zmanjšala in obledela. Vendar je ostala njena zasluga za človeštvo velika in pomembna.

3. Teterkin je naročil aeroplan.

Nabiralna lista za zgraditev aeroplana je imela uspeh. Neki uradnik, star specialist v letanju (bil je že dvakrat v balonu), je prostovoljno hodil od oddelka do oddelka in agitiral:

»Sodrug,« je govoril. »Nova epoha nastaja!... Vsaka institucija bo imela svoja zračna transportna sredstva v obliki aeroplana. Glede na to dejstvo... podpišite...«

Uradniki so radi darovali. Noben se ni spuščal v diskuzijo s specialistom. Samo v knjigovodstvu je zadel specialist na trdovratneža. Ta trdovratnež je bil knjigovodja Teterkin.

Knjigovodja Teterkin se je smehljaj ironično in je vprašal specialista:

»Za aeroplan? Hm... In kakšen bo ta aeroplan? Zakaj bi naj jaz... tako meni nič tebi nič zapravil denar? Jaz sem, dragi moj, zvita lisica...«

»Oprostite,« se je razgrel specialist, »Aeroplan... No, navaden aeroplan, kakršnih je na tisoče...«

»Navaden,« se je grenko nasmehnil Teterkin. »In mogoče ne bo kakorkoli trpežen? Mogoče ga bo, ko bo prvič letel, sunil veter in denar je pri hudiču! Zakaj bi tako neumno razmetaval svoj denar?... Ko sem kupil svoji ženi Singer šivalni

Študentske demonstracije.

Kmečka revolucija proti bolniški blagajni na Štajerskem. Kmeti Kerschbaumerja v Borau-u pri Hartbergu na vzhodnem srednjem Štajerskem je obiskal sodn. izvršilni organ v spremstvu župana, da mu zarubi prašiča za 30 šilingov, ki jih je kmet dolgoval na zaostalih bolniških zavarovalnih prispevkih za svojo služinčad. V Avstriji so namreč že nekaj let sem tudi kmečki posli, hlapci in dekle, podvrženi socialnemu zavarovanju in nad tem zavarovanjem se kmetje najbolj jeze. Ko je hotel eksekutor izvršiti svoj posel, so prišli sosedni kmetje in so eksekutorja in župana nabili in napodili. Drugi dan so žandarji udeležence te pobune, tri kmete, enega komunisto in dva slučajna postopaka aretirali. Nato so se pa kmetje iz vse okolice domenili in jih je drugo jutro kakih 200 prišlo pred graščino Borau, kjer so zahtevali izpust aretirancev. Ko jim je sodnik zapore odprl, da so se prepričali, da so aretiranci bili že odvedeni v Gradec, je množica zopet odšla. Naslednji dan, 30. decembra, se je pa zopet zbrala večstoglavna množica kmetov, od njih nahujskanih hlapcev in dekel, ki so jim pomagali demonstrirati proti lastnemu zavarovanju, kakor tudi raznih vagabundov in nepridipravov, ki so že omenjenega župana z grožnjami prisilili, da je podpisal izjavo, da so aretiranci nedolžni. S to izjavo so šli zopet pred graščino, ki jo je varovalo 15 žandarjev. Množica je žandarje ogrožala s palicami in latami iz plotov, ženske so pred nje pljuvale, vzdigale krila in jim kazale gole zadnjice itd. Vendar so žandarji ostali hladnokrvni in niso uporabili orožja. Med demonstranti je bilo več občinskih županov in premožnih kmetov. Ko je prišlo žandarjem na pomoč pojačanje, so se počasi razšli z grožnjo, da bodo zopet prišli. Na Silvestrov dan je bilo deset največjih kričavev aretiranih. Mnogo vagabundov je prišlo v Borau, kakor da bi vohali plen. Na novega leta dan je prišlo iz Gradca več čet popolnoma bojno opremljenega vojaštva, ki je zasedlo vse ceste proti Borau-u in uvedlo strogo kontrolo pasantov. Borau izgleda, kakor da se nahaja v vojni coni. Kmetje pošiljajo svoje glasnike po celem Štajerskem in pripravljajo za prihodnje dni 1000 protestnih shodov proti socialnemu zavarovanju kmečkih poslov. Da je bilo to zavarovanje uvedeno, je zasluga socialnih demokratov, proti čemer so se krščansko-socialni kmetje z vsemi silami upirali že koj spočetka, ker jim je preveč, plačevati tistih par grošev.

Protifašistični emigrant, izgnan iz Avstrije, je skočil pod vlak, ki ga je razmesaril do smrti. Marcel Ferrari, protifašist, je pobegnil v Avstrijo. Svojo propagando je nadaljeval tudi v Avstriji ter je bil zaradi tega izgnan. Orožniki so ga hoteli odvesti po železnici v Italijo, toda preden je prišel vlak do meje, je Ferrari skočil skozi okno vagona in obležal mrtev. Ferrari je bil star 34 let.

Zdravniška pomoč nezaposlenim na Čehoslovaškem. Na anketi ministrstva socialne politike se je sklenilo, da se uvede za nezaposlene delavce, ki nimajo več pravice do podpore, posebno akcijo za preskrbo z zdravniško pomočjo in zdravili. Akcija se prične izvajati 15. januarja. Sodelovale bodo oblasti, strokovne organizacije in socialni zavodi, zdravniške in lekarniške zveze. V vsakem okraju se ustanovi odbor, ki bo skrbel za izvajanje te pomoči ter organiziral tudi prostovoljno sodelovanje.

Čehoslovaški predsednik Masaryk je obolel za hripo, pa se mu zdravje zopet vrača. Mož ima 83 let. § 48 nemške ustave, pravi bivši predsednik nemškega državnega sodišča dr. W. Simons, ki je bil po Ebertovi smrti tudi namestnik predsednika republike, se v Nemčiji krivo porablja. Ta paragraf se lahko porabi, če je parlament nesposoben, ko se ga razpusti, pri izvajanju veljavne zakonodaje, ne more se pa

Mladina je vročkrvna. Tega ne taji nihče. In pravicoljubna je. Zardi tega se tudi nihče ne čudi, če ob resnični ali dozdveni krivici vzroji in pokaže svojo nejevoljo z demonstracijami. Tako se godi tudi sedaj zaradi demonstracij v Zadru in drugod. Študenti po italijanskih mestih so demonstriali za »zasluženo italijansko« Dalmacijo. Na te demonstracije in viceversa odgovarjajo tudi naši študenti. Stvarna deklaracija bi bila, recimo, ob takih pojavih popolnoma primerna in potrebna, da parira škodljivo ital. nacionalistično hujskanje, ki ustvarja nespravljivo razpoloženje in pospešuje vojno psihozo.

Taki pojavi, kakor so bili ti, ne smejo nikdar biti povod medsebojnemu hujskanju, marveč le povod resnemu in stvarnemu razmotrivanju na obeh straneh.

Nekateri politiki žele takih enuncijacij ob prilikah političnih in mednarodnih konfliktov, da kujejo iz njih politični kapital. To opazujemo v

na podlagi tega paragrafa izdajati gospodarskih in drugih naredb, ker se s tem zvrča odgovornost parlamenta na prezidij oziroma na predstavnika republike in se ga vlačijo v krizo. Pri izpremembi ustave je tej določbi natančno omejiti delokrog.

Hitlerjanska vladavina v Turingiji. V turinškem deželnem zboru imajo večino nacionalni socialisti, ki vladajo tam po mili volji. Več javnih uradnikov in profesorjev, ki simpatizirajo z levičarskimi strankami, so ali odstavili, upokojili ali poslali na dopust. Višjo šolsko svetnico, gospo dr. Simson so odstavili in ji prepovedali predavanja zato, ker je članica socialnodemokratske stranke in pa, ker je sodepisala protest cele vrste uglednih nemških profesorjev proti odstavitvi heidelberskega profesorja dr. Gumbela, znanega pacifista. Evangeljski župni vikar v Menselwitzu, dr. Wolf je bil kazensko premeščen v Blankenhain zato, ker je sodeloval pri raznih socialnodemokratskih prireditvah. Dr. Wolf je pa na to podal izjavo, da izstopa iz turinške cerkvene službe.

Krvava Silvestrova noč v Berlinu. Izvršili so se v Berlinu v Silvestrovi noči trije politični umori. Umorjen je bil en fašist, en komunist in 37-letna žena, ki je čakala na moža. Ta je bila ustreljena. Žena je bila po mišljenju komunistinja. Ob neprestanem streljanju po raznih delih mesta, je bilo v pretepih in s strelji ranjenih nad tristo oseb.

Priprava puča na Španskem. V Barceloni na Španskem je policija odkrila večjo zalogo vojnega materiala, bomb, pušk, strojníc in streliva, ki je bil namenjen za komunistično-anarhistični puč. Zarota je bila razpletena tudi v vojaških krogih. Pučisti so imeli namen, odstraniti vodilne osebe ter zasesti vojaška in civilna poslopja. Istočasno se tudi poroča, da so monarhisti podpirali gibanje v vojski z denarjem tudi v Afriki. Orožje so nameravali razdeliti šele tri ure pred izbruhom vstaje.

10.000 novih šol v Španiji. Španska republika se je z vso energijo posvetila nalogi, da duševno zaostalost naroda, ki je vladala pod prejšnjim monarhistično-katoliškim režimom, čimprej likvidira. Glavno težišče se je usmerilo k odpravi analfabetizma. Dosedanji rezultati so vsega občudovanja vredni. Po poročilu prosvetnega ministra Fernando de los Rios-a (soc. dem.) je bilo v letu 1931 otvorenih 7000, v letu 1932 pa 2580 novih šol. Za te šole se je izobrazilo 5000 novih učiteljev v posebnih učiteljskih tečajih. Istočasno s povečanjem učnih moči se je tudi zvišalo prejemke učiteljem. Poleg tega se je po vsej deželi razpredla mreža novih ljudskih knjižnic, ki štejejo danes že 140.000 knjig. V teh dveh letih se je v mladi republiki več storilo za splošno ljudsko izobrazbo kakor prej v pol stoletja.

Nemčiji, na Madžarskem, v Bolgariji i. t. d. Toda te metode so ostanki iz predvojne dobe, ko so politiki po inicijativi kapitalizma toliko časa hujskali narode med seboj, da je bilo razpoloženje med narodi ugodno za — vojno.

Razpoloženja za vojno, to je, vojne psihoze po grozovitih krvavi svetovni vojni nam pač ni treba več gojiti.

Današnja doba, današnja trezna svetovna volja pa zahteva mir in sodelovanje narodov.

Zdravnik: »Ali ste se držali mojega navodila: vsak dan tri praške in vsakokrat požirek konjaka?«

»Da, gospod doktor, le da sem s praški za en teden zaostal, s konjakom sem pa za tri tedne prehitel.«

Zdravnik (notarju na ulici): »Zdravo, dragi prijatelj! Kam pa hitiš — morda delat kako oporoko?«

»Zelo rad bi to storil. Ali imaš morda zopet kakega pacienta, ki si ga spravil tako daleč?«

Maribor.

Ali naj bo to za vzgled hišnim lastnikom? Svoječasno smo poročali, kako nesocialno je postopala mestna občina pri povišanju najemnin v šoferski hiši. To postopanje je na predzadnji seji ostro ožigosal tudi s. Petijan ter zahteval, da se povišana najemnina zniža ter da posebna komisija pregleda stanovanja v tej hiši. Občinski svet je končno določil to komisijo in gospodje od magistratne večine so tudi obljubili, da se bodo najemnine v tej hiši znižale. V koliko je komisija svoje delo izvršila, nam ni znano, gotovo pa je, da ni bil noben član te komisije v nekaterih najslabših stanovanjih, zlasti ne v onih, ki so vlažna. Te dni pa so najemniki dobili dopis mestnega načelnstva, da je najemnina znižana n. pr. pri stanovanju, ki obsega sobo in kuhinjo od 450 Din na 425 Din. S tem malenkostnim znižanjem najemnine so očitno gospodje smatrali stvar za urejeno in sicer tako, da bo volk sit in koza cela. Kaj porečejo k temu najemniki, ki so večinoma mestni uslužbenci, bomo še poročali. — Kako bo plačal mestni uslužbenec, n. pr. šofer, ki zasluži povprečno mesečno 1300 Din, 425 Din za vlažno sobo in kuhinjo, to seveda gospodo na magistratu prav nič ne briga. Ali je čuda, ako se v očigled temu hišni lastniki smejejo apelu, ki ga je svoječasno izdala banska uprava. Vsaj vendar z visokimi najemnini za stanovanja prednjači občina sama. — Morda bodo pa na prihodnji seji gospodje, ki pripadajo magistratni večini, zopet napravili kakor zadnjič, ko je nek občinski svetnik, ki pripada večinskemu klubu, ganljivo govoril eno uro za znižanje najemnin, ni pa se mu posrečilo pridobiti niti enega gospoda od svojega kluba, da bi glasoval z delavskimi zastopniki proti zvišanju najemnin...

Spremembe pri okrajnem sodišču. Z novim letom so izvršili pri mariborskem okrajnem sodišču številne osebne spremembe v referatih sodnikov. Civilni oddelek okrajnega sodišča je dobil celo enega sodnika več, ker se bo s prvim aprilom radi uveljavljenja novega civilnopravnega reda kompetenca okrajnega sodišča znatno razširila. Sporni civilni oddelek okrajnega sodišča bodo odslej vodili sodniki okrožnega sodišča: gg. dr. Mihalič, Kolšek, Štukelj in Senica, a kazenski oddelek sodnika gg. dr. Germovšek in dr. Adamič. Z ozirom na pomnoženo število civilnih sodnikov bi želeli, da se zlasti pospešijo pravde za delavske mezde, ker so delavci baš v sedanjih krizi na svojo borno mezdo, ko živijo iz roke v usta, tembolj navezani in je naravnost obupno, da mora brezposelni delavec čakati pred sodiščem na svojo skromno mezdo v pravdi dostikrat po celo leto ali pa še dalje. Po celem svetu se smatrajo tožbe za delavske mezde kot najnujnejše in upamo, da bo to naziranje prodrlo tudi pri naših sodiščih. Zato govori tudi novi obrtni zakon, ki določa, da se morajo rešiti tožbe iz službenega razmerja že v 8 dneh.

Zopetni sprejem odpuščenega železničarja. Meseca marca 1930 so bili v delavnici državne železnice v Mariboru odpušteni iz službe železničarji Rebernik Filip, Lekš Anton, Pšeničnik Ivan, Veingerl Henrik, Čanžek Andrej, Županc in brivec Novakovič, ki jih je ogradil železničar I. Pečnik. Nekateri teh železničarjev so bili že nad 20 let v službi in so

imeli vsled tega pravico do penzije, ker se je izkazala ogradba kot neresnična in so bili pred sodiščem končno veljavno oproščeni vsake krivde in kazni. Zato so se železničarji od takrat naprej trudili, da bi bili sprejeti zopet nazaj v službo. Vse prošnje in pritožbe pa so bile doslej zaman. Nekateri so se radi tega odločili sedaj, ko je bila upravna pot v vseh instancah brezuspešna, da nastopijo za svoje pravice sodno pot, kakor tovariši, ki so bili na podobnem način odpušteni v kurilnici. Krajnik Ivan in drugi in jim je sodišče sedaj priznalo pravico do pokojnine. Zadnjo soboto pa je bil vendarle odpuščen železničar Pšeničnik Ivan pozvan v delavnico, da zopet nastopi službo, ker je ponovno sprejet. Niso mu pa doslej vsteli prejšnjih službenih let. Pšeničnik je bil svoječasno predsednik demokratske organizacije v Studenčih in tudi član Sokola. Železničarjema Andreju Čanžeku in Antonu Lekšu pa je bilo istočasno sporočeno, da je v teku njihova upokojevit. Počasi bodo torej težko prizadele rodne železničarje vendarle prišle zopet do svojega zasluženega kruha. Gre pa zadeva res zelo počasi naprej.

Odmev procesa Steinf-Tumpej. V znanj pravi postajenačelnika mariborskega kolodvora, gospoda Karla Stefina proti uradniku materialnega skladišča državne železnice in predsedniku organizacije mariborskih narodnih železničarjev, g. Tumpeju, je bil zaslišan kot glavna prič železniški uradnik Franc Pavločič. Ta je bil svoječasno tajnik narodne železničarske organizacije in je sedaj tajnik krajevnih organizacij JRKD za kolodvorski okraj. Dne 25. novembra 1932 se je vršila seja sreskega odbora JRKD v Mariboru, katere se je udeležil g. Pavločič in tudi g. Tumpej. Seji je predsedoval senator dr. Ploj, a navzoči so bili tudi poslanec dr. Pivko, dr. Vauhnik in drugi. Ko je bilo na dnevnem redu, da naj gre g. Tumpej kot delegat JRKD na sejo v Ljubljano in mu je dajal dr. Vauhnik navodila za to sejo, je naenkrat izjavil g. Tumpej: »Ne govorim, dokler sedi med nami človek, radi katerega sem bil po nedolžnem obsojen.« G. Pavločič je takoj izjavil, da bo radi te žalitve tožil, češ, da je s tem samo on prizadet in je tudi odločno odklanjal razširitev zadeve pred častnim razsodiščem stranke, katero so mu ponujali pri isti seji. Tudi pri naslednji seji je g. Pavločič ponudeno poravnavo z g. Tumpejem odločno odklanjal ter med tem vložil proti g. Tumpeju tožbo radi žaljenja časti z gorjnim dejanskim stanom. Vest o tej tožbi se je raznesla po celem mestu in je vzbujala splošno zanimanje, ker je g. Pavločič raznim znancem kazal prepis svoje tožbe. Nova tožba proti g. Tumpeju je postala zanimiva predvsem radi tega, ker še ni končana pravda v tožbi g. postajenačelnika Stefina, v kateri je bil g. Tumpej pogojno obsojen na 3 mesece zapor. Pretekli teden pa sta se kljub temu g. Pavločič in Tumpej med seboj tako poravnala, da se je g. Tumpej zavezal navedeno žalitev na prihodnji seji sreskega odbora JRKD preklicati in plačati vse stroške, g. Pavločič pa je tožbo proti g. Tumpeju umaknil.

Novi mariborski konkurzi. Mariborsko okrožno sodišče je proglasilo konkurz nad premoženjem manufakture trgovine Kühr & Hrovat na Aleksandrovi cesti. Konkurnim upraviteljem je odrejen dr. Andrej Vebler. Nadalje je proglasen konkurz nad premoženjem tvrdke Cvetličarna Gjurjo Džamonja.

Karambol tovarnarja Schonskyja v Avstriji. Te dni se je vršila pred okrajnim sodiščem v Lipnici kazenska razprava proti mariborskemu tekstilnemu tovarnarju Frideliku Schonskyju, ker je na državni cesti pred Špiljem zavozil s svojim avtomobilom v motorno kolo Mariborčana Ernesta Fašinga in mu pri tem znatno poškodoval motorno kolo. G. Schonsky je bil obsojen na plačilo 30 šilingov kazni, a zastopnik državnega tožitelja se je pritožil radi prenizke odmere kazni in bo še ta mesec pri deželnem sodišču v Grazu radi tega vzkljena razprava.

»Prijatelj Prirode« Maribor. Ob ugodnem vremenu za smučanje bo v petek, dne 6. januarja 1932 izlet na Pohorje — Velika Kapa. Odhod ob pol 6. uri z vlakom. Smučarski odsek.

Vse, kar rabite za pisano, kupujte v trgovini Ljudske tiškarne d. d., Slomškov trg 6

Celje.

Silvestrovanje celjske »Svobode«.

Silvestrovanje naše »Svobode« je od leta do leta mejnik in merilo njenega napredka. Za lanskega Silvestra je bila pripravljena preizkušnja govornega zbora, ki je tedaj prvič nastopil, letos je pa po dolgih letih poleg ostalih odsekov nastopil zopet dramatični odsek, ki se je pričel vežbati lanske jesen. O nastopu govornega zbora in dramatičnega odseka bomo spregovorili nekaj več besed, zato naj uvodoma orisemo le splošni potek letošnjega silvestrovanja:

Udeležba na silvestrovanju je bila polnoštevilna, saj so bili vsi gornji prostori Narodnega doma popolnoma zasedeni in to kljub temu, da je naše delavstvo in nameščenstvo vsled krize že tako finančno izčrpano, da je marsikdo izmed posetnikov komaj vplačal malenkostno vstopnino, za četrto vina mu pa že ni ostalo. Nastop pevskega odseka, ki ima že stalen kader navdušenih častilcev, je seveda tudi tokrat žel uspehe in navdušeno priznanje. Letos je prvič zapel marseljezo, ki jo je pel s sličnim elanom kakor »Slava delu«, ki je njegova specialiteta. Marseljeza je hvaležna

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

pesem za številčno tako mogočen zbor in bo še na marsikateri prireditvi fascinala poslušalce, kakor jih »Slava delu«. Ob porodu novega leta je imel s. Svetek kratak nagovor, v katerem nam je navajal, da bomo v novem letu živeli in delovali v znamenju treh puščic, ki so nov znak naše »Svobode« in katerih pomen nam je razložil.

Govorni zbor je nastopil z dvema recitacijama: Klopčičev »Za nas« je bil malo šibkejši, dočim je Župančičeva »Kovaška« prav dobro izpadla. Tempo se je nam zdel zlasti pri prvi nekoliko prepočasen, ki ga zlasti ženske niso zmagale. (Ženske so v govornem zboru sploh prvič nastopile.) Sicer pa priznava voditelju govornega zbora velik uspeh, če pomislimo, da v Sloveniji glede govornih zborov nimamo vzora in da je Celjane pravilne izgovarjave precej težko privaditi. Pri govornih zborih bomo še dolgo eksperimentirali, preden bomo našli pravilne oblike in prave glasove. Tolažimo se pač s tem, da na tem polju orjemo šele ledino.

Dramatični odsek je od svojega obstoja nastopil prvič, zato smo tem napetije pričakovali rezultata. Igral je satiro »Ana-

stazijus von Schiwitz«, ki jo je po Cankarjevi noveli priredil B. Skoberne, ki je tudi igro režiral. Snov igre je duhovita. Res duhovita, kajti niti ena kretanja in niti ena šala ni bila nenaturna in za lase privlečena, kar tako često opažamo pri sličnih povojnih stvori. Skobernetu moram priznati, da je tudi vloge razdelil v prave roke, še več, igralcem iz njegove šole se je poznalo, da razumejo o dramski umetnosti nekaj več, kakor vsebino igranega igrokaza. Med igralci je nekaj talentov. Posebno prirodno je podala vlogo Komavlijeva. Županu (Kobuli) se je pa poznalo, da se v enem samem večeru uspešno ne da nastopati kar pri treh panogah. Pri generalki je baje svojo vlogo dosti boljše podal. Skoberne je s svojim igrokazom in režijo dokazal talent za dramsko umetnost. Ne manjka mu ne umetniške žilice, ne pedagoškega daru in če bo nadaljeval z nekoliko večjo samozavestjo, ki mu bo dala več priročnosti, bo dosegel pri igranju umetnosti še zelo lepe uspehe. Kajti vsebina njegove igre zmaguje z inteligenco in duhovitostjo in ne s svojimi zunanostmi, ki prevladujejo v skoro vseh povojnih delih. Če bosta dramatični odsek in njegov učitelj vztrajala na dosedanjem potu, jima prerokujemo velike uspehe. Obrov.

Kulturni pregled.

Razstava »Krke« v Jakopičevem paviljonu.

Ta razstava »slovenske pokrajine in slovenskega človeka« je v glavnem tipična malomeščanska, malo zdrava, larpurlartišna umetnost ter ne kaže nikakega močnega hotenja in volje do ustvarjanja, ki bi ustrezalo današnji, morebiti vsebinsko najbogatejši dobi v razvoju človeške družbe. Da nismo Slovenci izolirani ter »neokuženi« od te dobe, je menda vsakomur jasno. Znanje teh umetnikov o tvornih silah današnje družbe in družbe vobče je skoraj enako — ničli. Preko portreta (niti tehnično kdove kako dovršenega) in pokrajinske slike (ki bi bila prav lahko tudi »nemška«, »laška«, »poljska« ali »ruska« pokrajina!) se vsa ta umetnost ne povzpne niti za droban korak navzgor. Kadar pa skuša upodobiti družabne pojave (G. Kos: »Možje«, »Skupina« — glej božični štev. »Jutra«!), se loti le malo pomembnih, če ne celo brez-pomenbnih »pojavnost«.

Edinole kipar Tine Kos se je dvignil nad povprečnost. Ta vsaj skuša pogledati globlje, skuša, če že ne takoj razvozlati, pa vsaj pogledati se v študij uganke o tvornih silah družbe. Da mu nudi kiparstvo manjšo možnost upodabljanja važnih družabnih pojavov nego slikarstvo, je jasno. Zato nas mora tembolj razveseliti njegova skupina »Z dela«, ki bi v naravni velikosti nudila mogočno sliko tvornih sil, ustvarjajočih z vedro vero, neprekosljivim optimizmom — novo družbo. Posebej naj omenim še njegovega »Pastirja«, »Šoferja«, »Mlatiča« itd. Vsi njegovi motivi so zajeti kot individualne sile (ne individualistične!), ki skupaj nosijo na svojih ramenih vse kulturne ustvaritve vseh časov. Iz vseh njegovih ustvaritev govori ena sama pesem: Delo, delo, delo. Njegovi akti in portreti me ne zanimajo tako močno.

Tudi oblikovno je T. Kos med kiparji, ki tu razstavlja, najdovršenejši. Kos se ne gubi v brez-pomenbnih — bolj v anatomijo spadajočih — podrobnostih, marveč skuša z velikimi, estetsko dovršenimi linijami in oblikami, ki prehajajo nevidno druga v drugo, poudariti in prvi vrsti hotenja živih tvornih sil, njihovo prepričanje, da mora neizbežno zmagati nova družba.

Tone Kralj (ki je močnejši slikar nego kipar) je prav tako skušal v sliki »Izgnanci« zagrabiti, vtlesiti madež današnje kulture: Za kruhom! Kruh je kakor veriga in ogenj. Moderni nomadi. Iz slike, koncepti je barv pa veje težko, svinčeno, brezupno občutje (katoliška resignacija, vdanost v voljo božjo...). Da bi ti izgnanci pokazali vsaj drobce volje, moči, srda — ali pa vsaj upanje! Kiparsko — izvzemši portret Cankarja, ki pa ni popolnoma posrečen — Kralj močno zaostaja za svojimi slikarskimi deli. Naravnost nemogoč, otročjeidealističen, neokusen stvor je njegov »Spomenik pesnici«.

Gorše je v ateljeju. Njegovo gledanje na svet in družbo je uklenjeno v štiri stene ateljeja. Oblikovno ustreza.

Ostalih kiparskih del ni vredno omenjati.

Med slikarji naj na prvem mestu omenim B. Jakca, ki oblikovno, po smislu za barve, po svojem čisto estetskem gledanju, kratko in malo po svoji slikarski virtuoznosti, daleč nadkriljuje vse ostale slikarje, ki tu razstavlja. Jakac pa je povsod enak, postal je tipičen za neko vrsto gledanja pojavov, tako tipičen, da se v to tipičnost naravnost vklepa. Zaljubljen je v pokrajino, ne takšno, kakršna je v resnici, marveč v takšno, kakršna živi v pesnikovi domišljiji. Pesnik barv svoje pokrajine.

Le zakaj nima očesa za živo, resnično življenje »svoje« domovine? Zakaj ne vidi, kako težak boj bijejo žive, tvorne sile

»njegove« domovine za košček vsakdanjega kruha? »Odmevi rdeče zemlje« nam morejo dati na to vprašanje odgovor. Zato, ker mora iti v Ameriko, da tam zdihuje za »domovino«... Zato, ker se mu ne zdi važno življenje, marveč podoba, misli, fantastični liki, ki žive v njegovi domišljiji. Zato, ker je tipičen malomeščanski idealist. Njegovih slik se bomo kljub vsej virtuoznosti in dovršenosti prenasitili, če ne bo umel pogledati v izvirne družabnih tvorb, kulture, vsega življenja vobče.

Pilon nam ni na tej razstavi pokazal nič novega. Gostimiru Kosu ni za vsebino. Pri njem je najprej: barva, potem: oblika in prav navsezadnje: vsebina, kolikor je vobče je. Barve so mu veselje. Da postane včasih pri tem igranju malce prerazigran, mu ne koristi kdo ve kako.

Sirkove »Ribe, ribe« so posrečena socialna slička (Slička in prav nič več!) iz primorskih krajev. Tudi pri njem se ne moremo izogniti očitku, da se z barvami preveč poigrava.

Ostale stvari so neizrazite. Ne gre, da bi jih našteval — niti kot negativne pojave ne! —ok.

Jesenice.

Ponarejevanje srebrnih kovancev na Jesenicah. Sredi decembra t. l. so zasledili na Jesenicah neke ponarejevalce srebrnih kovancev po 20 Din. Bila sta to menda dva tovarniška delavca, ki sta imela tudi neke romagače in sta izdelovala precej dobro ponarejene kovance. Izdala sta se sama oz. ju je izdal alkohol v gostilni pri Sitarju, kjer sta se hvalila in bahala. Delavnico sta imela tam pri Hrušici v neki baraki ob poti. Orožniki, ki so ju izsledili, so ju odvedli v zapore v Kranjski gori, kjer se zdaj vrši preiskava. — Na druge take ponarejevalce so pa naleteli tudi v Mojstrani.

Razno.

Kdo gradi mala stanovanja na Čehoslovaškem. Socialno-zavarovalni zavodi bodo gradili v Pragi okoli 1000 malih stanovanj. V ta namen so dovolili doslej že 900 milijonov Kč, to je nad poldrugo milijardo dinarjev. Stanovanje s sobo, kuhinjo, kopalnico, kurjavo (parno) velja povprečno 330 Kč. V oddaljenih krajih pa z vso opremo 220 Kč mesečno. V Pragi je sicer dovolj velikih stanovanj, majhnih in higiensko urejenih pa manjka. — Torej, na Čehoslovaškem se ozirajo na potrebe prebivalstva.

Bolivijska konfiscira zlato. Bolivij-ska vlada je izdala posebno naredbo, potem katere se imajo vse zaloge zlata v bolivijskih bankah zapleniti v svrhu državne obrambe. To je blagoslov vojne, o kateri še vedno mislijo nekateri naivneži, da bi lahko odpravila današnjo gospodarsko krizo.

Radi slabe božične hrane so se v neki kaznilnici v Rio de Janeiru na sveti večer uprli vsi kaznjenci, ki so se zabarikadirali in se več ur branili pred obleganjem stražnikov, ki so jih končno z bombami za solzenje ukrotili.

Delavsko vprašanje in Vatikan.

»To je nov dokaz, da pravi kristjan ne more biti socialist.« (»Slovenec«, 8. 12. 1932.)

Iz Chicaga, Ill., smo prejeli nov prispevek k razpravam o papeški encikliki »Quadragesimo anno«, o socialnem vprašanju, ki jo je izdal papež Pij XI. lani o socialnem vprašanju. Zdaj, ko »Slovenec« neprestano opozarja svoje delavske pristaje na razne ugotovitve v tej okrožnici, ne bo odveč, če se ozremo tudi mi še na brošuro, ki jo je izdala Prosvetna matica Jugoslovanske socialistične zveze kot VIII. zvezek svoje knjižnice pod nazivom »Papeževa enciklika raztrgana«. Po angleškem viru, ki ga je oskrbel znani ameriški socialistični pisatelj James Oneal, priredil Ivan Molek, Chicago, Str. 56.

Brošura je razdeljena na 18 poglavij, kjer se uvodoma ugotavlja zmote papeške enciklike, potem pa so navedena dejstva, kako je papeštvo s svojimi enciklikami na delavski razred koristilo res — kapitalizmu. Ugotavlja se, da verska razcepjenost delavstvu samo škoduje. Vera ne more preprečiti krize, dasi mimogrede rečeno, »Slovenec« z dne 15. junija t. l. piše, da je kri-za »od Boga ljudem naložena pokora, ker se ljudje sami nočejo pokoriti.«

Vera ne dela nobene razlike med kapitalisti. Katoliške mezde ni in katoliškega delavskega standarda tudi ne. Delavske in gospodarske razmere se ravna po čimite-ljih, ki nimajo nič skupnega z vero. Kapitalizem ne pozna nobene vere, dasi so kapitalisti lahko pristaji vseh ver. Zakaj naj bi jo delavci v boju s kapitalom poznali? Seveda je koristno za delodajalce, če se delavci prepirajo zaradi ver in so potem razcepjeni in skregani. Takozvane krščanske strokovne organizacije, ki jih je priporočal v encikliki »Rerum novarum« papež Leon XIII., se niso obnesle. Delavstvo širom sveta jim noče slediti.

Leonova in Pijeva razlaga socializma sta v protislovju. Pij je popravil Leonovo definicijo, pa kljub temu daje Leonu priznanje za napačno obsojanje socialistov. Leon je smatral, da socialisti izključujejo vsako privatno imetje za posameznika, Pij pa smatra, da zunaj socializiranega imetja še ostaja široko polje za privatno imetje. To je veličanska razlika.

Leon priznava in ne priznava razrednega boja. Delavce je treba rešiti in jih ni treba rešiti. Protislovja so tu in rezultat štiridesetih let je: Dobrodelnost ni rešila socialnega vprašanja in Pij priznava, da se krščanski kapitalisti ne ozirajo na krščanska načela. Nerač in nehoti priznava pa tudi razredni boj. Saj vendar pravi: »Delavci so ljudje, ne živina, zato ne morejo biti kupljeni in prodani kakor kakšno blago, kljub temu konjunktura dela deli ljudi na delovnem trgu v dva razreda kakor v dva tabora in pogajanje med tema dvema strankama pretvarja trg dela v areno, v kateri sta dve armadi zapleteni v boj.« (Točka 84. str. 25 slov. izdaje.)

Papež priporoča pogodbo tovarništva oz. solastništva delavcev, ki potem do neke meje delijo lastništvo, upravo in dobiček. To je pravo načelo »delitve dobička«, ko se delavcem vsiljujejo delnice podjetja, za

katere dobijo par dolarjev dividend. Ameriški delavci poznajo ta načela in se lepo zahvaljujejo zanje.

Papež Pij priznava, da katoliški kapitalisti niso nič boljši od drugih. To priznava tudi ameriški katoliški list »The Commonwealth« z dne 14. VIII. 1929: »Cerkve je molčala v trenutkih, ko je pravičnost visela na tehtnici. Redkokdaj vidimo duhovnika, ki bi se potegnil za pravico po vsaki ceni, kadar se dogaja, da so človeška bitja takorekoč zaslužena. Zdi se, čim bogatejša je župnija, tem manj svobode ima župnik, da bi se postavil za človeške pravice.« Katoliški list »America« z dne 23. maja 1931 pa pravi: Socialistične ideje so se silno razširile med katoliškimi delavci na Španskem. Tega so spet krivi španski katoliški mogotci, ki so podpirali monarhijo in monarha.

Papež obsoja socializem, angleški katoliški kardinal Bourne pa je izjavil 17. junija 1931, da Pijeva enciklika ne brani katoličanom, da bi bili člani delavske stranke. Naš sociolog Aleš Ušeničnik pa je drugega mnenja (gl. str. 58 in 59 slov. izdaje). In naši »krščanski socialisti« so proti Alešu za Bourne. Se zelo so užaljeni, če jim rečeš, da njih ime ni pravilno. (Gl. Delavsko Pravico.) Kratkotomalo: Po am. kat. magacinu »America« je v angleškem parlamentu 25 katoličanov in 17 od teh pripada delavski stranki!! Torej sedemnajst katoličanov, ki so obenem socialisti! Ampak kardinal Bourne jih smatra za dobre katoličane! Voditelji stranke jih pa tudi še niso obtožili, da so slabi socialisti!

Sicer pa pogledajmo resnico: Katoliški policaji pretepajo v Ameriki katoliške delavce v interesu protestantovskih in židovskih kapitalistov! In narobe: V Elizabetu, Ten. so pa ob nedavni veliki stavki v tovarnah protestantovski mestni uradniki terorizirali protestantovske delavce v interesu nemškega katoliškega magnata! Vera pri kapitalistovem žepu izgubi svojo prvotno barvo in se spremeni v internacionalni in medverski mamonižem in dobičkarstvo.

(Konec prihodnjic.)

Studenci pri Mariboru

Ljudska univerza v Studencih. V četrtek, dne 5. januarja 1932 bo predavanje o temi: »Grozote moderne vojne«.

Delavski sport.

S. K. »Svoboda«. Mladeniče, ki imajo veselje do nogometa, sprejema S. K. »Svoboda« v Mariboru. Trainingi se bodo vršili vsaki torek od 7. ure naprej v telovadnici. Traininge bo vodil klubov trener. Prijave se sprejemajo ob sredah in petkih od 7. — 9. ure zvečer v klubovih prostorih, Sodna ul. 9-II. — Tajnik.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni**

14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt«. Naroča se Administration der »Radio« welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, prejo Gosposka 9.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.